

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl dne 11. července 2017 mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka a soudců Jaromíra Jirsy a Jana Musila (soudce zpravodaje) ve věci společné ústavní stížnosti stěžovatelů A. **Ing. V. Š.** a B. **N. Š.**, obou zastoupených JUDr. Richardem Čičkem, advokátem se sídlem v Praze 7, Milady Horákové 533/28, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016 č. j. 33 Cdo 1607/2016-308 a proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281, za účasti 1. **Nejvyššího soudu** a 2. **Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích**, jako účastníků řízení, a za účasti a) **Okresního soudu v Pardubicích** a b) **O. P.**, zastoupeného JUDr. Jaroslavem Poláčkem, advokátem se sídlem v Pardubicích, nám. Republiky 53, jako vedlejších účastníků řízení, **t a k t o:**

I. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281, byl porušen článek 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a článek 2 odst. 4 Ústavy České republiky.

II. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016 č. j. 33 Cdo 1607/2016-308, se ruší.

III. Náhrada nákladů na zastoupení stěžovatelů v řízení o ústavní stížnosti se nepřiznává.

Odůvodnění:

I.

Návrh

1. Ve společné ústavní stížnosti ze dne 21. 9. 2016 se Ing. V. Š. a N. Š. (dále jen „žalobci“ nebo „stěžovatelé“) domáhali, aby Ústavní soud nálezem konstatoval, že v záhlaví uvedenými rozhodnutími civilních soudů, vydanými v řízení o zaplacení částky 1 850 000 Kč s příslušenstvím, byla porušena práva zaručená v čl. 2 odst. 3, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), a tato rozhodnutí zrušil.

2. Stěžovatelé současně navrhli, aby Ústavní soud jim přiznal náhradu nákladů řízení o ústavní stížnosti a odložil vykonatelnost rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016 č. j. 33 Cdo 1607/2016-308.

II. Skutkové okolnosti

3. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Okresního soudu v Pardubicích sp. zn. 106 C 93/2012, vyplývají tyto skutečnosti.

4. Žalobci byli původními vlastníky rodinného domu a dalších specifikovaných nemovitostí, jejichž tržní hodnota podle znaleckého posudku ze dne 25. 10. 2006 činila částku 3 200 000 Kč. Tyto nemovitosti převedli na O. P. (syna žalobkyně, dále jen „žalovaný“, případně „vedlejší účastník“) kupní smlouvou ze dne 11. 12. 2006 za cenu 1 500 000 Kč s tím, že převedený rodinný domek budou i nadále užívat k bydlení po sjednanou dobu 30 let a za nájemné ve výši 1 000 Kč ročně. Pro vzájemné trvajících neshody s žalovaným se žalobci z rodinného domku koncem roku 2009 vystěhovali a od 1. 9. 2009 si pronajali byt v Pardubicích za nájemné ve výši 10 600 Kč měsíčně, bez poplatků za služby.

5. Za účelem řešení vlastní tíživé životní situace, spočívající ve ztrátě původně vlastních bytových prostor, žalobci uzavřeli dne 9. 12. 2009 s žalovaným, v návaznosti na kupní smlouvu ze dne 11. 12. 2006 „dohodu o narovnání podle § 585 občanského zákoníku“, podle níž mezi účastníky dohody nebylo sporu, že je legitimním požadavkem žalobců žádat po žalovaném finanční vyrovnání zohledňující plnění v jeho prospěch, jakož i spravedlivé dorovnání ceny předmětných nemovitostí. Dohodou o narovnání se žalovaný zavázal zaplatit žalobcům částku 1 850 000 Kč, z toho částku 500 000 Kč k rukám žalobkyně a částku 1 350 000 Kč k rukám žalobců ve lhůtě 28 měsíců od uzavření této dohody.

6. Žalovaný své závazky plynoucí z dohody o narovnání nesplnil, a proto se jejich splnění žalobci domáhali v řízení před civilními soudy.

7. Dne 2. 3. 2015 rozsudkem č. j. 106 C 93/2012-205 Okresní soud v Pardubicích (dále jen „nalézací soud“) žalobě vyhověl a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 500 000 Kč s přísl. (výrok I), a povinnost zaplatit žalobci a žalobkyni společně a nerozdílně částku 1 350 000 Kč, s příslušenstvím (výrok II). Nalézací soud dospěl k závěru, že návrh žalobců na zaplacení žalované částky je důvodný, neboť dohodu o narovnání účastníci uzavřeli, vedeni poctivou snahou dosáhnout vzájemnému vypořádání, majíc na mysli i dobré mravy a skutečnost, že jde o osoby blízké s tím, že narovnávají své poměry ve vztahu ke kupní smlouvě ze dne 11. 12. 2006.

8. Dne 16. 12. 2015 rozsudkem č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281, Krajský soud v Hradci Králové -pobočka v Pardubicích (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalovaného rozsudek nalézacího soudu ze dne 2. 3. 2015 č. j. 106 C 93/2012-205 změnil tak, že žalobu zamítl (výrok I). Podle odvolacího soudu právní závěry nalézacího soudu, především ohledně platnosti a určitosti dohody o narovnání uzavřené mezi účastníky, od níž žalobci odvíjejí svůj nárok na zaplacení částky 1 850 000 Kč s příslušenstvím, nemohou obstát. Odvolací soud poukázal na ustanovení § 585 a § 586 obč. zák. a uvedl, že není-li z dohody o narovnání seznatelné, jaké sporné právo či povinnost jsou smluvními stranami narovnávány, popř. nevyplývá-li z ní, že vůle smluvních stran směřuje ke generálnímu narovnání (narovnání všech dosavadních závazků mezi účastníky), je dohoda o narovnání neplatná pro neurčitost. Žalobci tvrzené nároky nejsou v dohodě o narovnání jednoznačně a určitě vymezeny, resp. část těchto nároků (náhrada za ztrátu bydlení) v dohodě zcela absentuje, není o nich sebemenší zmínka a z dohody současně nikterak nevyplývá, že účastníci narovnávají práva a povinnosti mezi účastníky sporná či pochybná. Vágní a neurčité

tvrzení obsažené v dohodě o narovnání o tom, že žalovaný má vůči žalobcům závazek z titulu spravedlivého určení dorovnání ceny nemovitostí ve výši 1 850 000 Kč, který uznává co do důvodu i výše a zavazuje se jej žalobcům zaplatit, nemožňuje dovodit, jaké pohledávky by vlastně měly být předmětem narovnání. Takovou absenci obsahu právního úkonu nelze doplňovat ani výkladem podle ustanovení § 35 obč. zák. Dohoda o narovnání, jíž by měla být upravena práva sporná nebo pochybná mezi účastníky řízení, je neplatná pro neurčitost, pokud z právního úkonu není patrné, jaká práva a povinnosti a z jakého titulu jsou mezi účastníky narovnávány. V dané věci obsah a závazky plynoucí z dohody o narovnání navíc nejsou srozumitelné a seznatelné ani všem účastníkům této dohody, neboť žalovaný popírá, že by obsah dohody znal, že by byl přítomen jejímu vyhotovení a že by si byl vědom toho, jaké povinnosti pro něho případně z dohody plynou. Důvod dluhu sice nemusí být vždy v listině obsahující uznání uveden výslovně, ale musí být z jejího textu jednoznačně odvoditelný. Stejně tak uznání dluhu co do jeho výše musí být vyjádřeno tak, aby jeho výše byla objektivně určitelná, jinými slovy musí být jednoznačně patrné, o jaké dluhy a v jaké výši jde, tak aby uznávaný dluh (především ohledně jeho důvodů) byl dostatečně a srozumitelně identifikován. Tyto předpoklady určitosti uznání dluhu (především ohledně jeho důvodů) v posuzované věci naplněny nejsou, neboť dohoda zcela neurčitě hovoří pouze o tom, že žalovaný uznává co do důvodu i výše svůj závazek k úhradě částky 1 850 000 Kč. K absolutní neplatnosti písemného právního úkonu je soud povinen v řízení, v němž zkoumá obsah práv a povinností, jež měla z takového právního úkonu vzejít, přihlídnout z úřední povinnosti, a to za předpokladu, že tato neplatnost je z takového právního úkonu (jímž byl v řízení proveden důkaz) patrna (vůle účastníků právního úkonu v něm byla na první pohled projevena neurčitě nebo nesrozumitelně), a odvolací soud proto nemohl tuto skutečnost přehlédnout. Nalézací soud tedy nepostupoval správně, pakliže námitku žalovaného o neplatnosti dohody o narovnání z důvodu její neurčitosti odmítl s poukazem na ustanovení § 118b o. s. ř. (které se však týká skutkových novot, nikoliv právní argumentace), a s odkazem na skutečnost, že řízení ve věci již bylo koncentrováno.

9. Dne 30. 6. 2016 usnesením č. j. 33 Cdo 1607/2016-308 Nejvyšší soud (dále jen „dovolací soud“) dovolání žalobců proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271 odmítl (výrok I), neboť dovolání neobsahovalo obligatorní náležitost spočívající ve vymezení splnění předpokladů přípustnosti dovolání.

10. Dne 18. 5. 2017 usnesením č. j. IV. ÚS 3168/16-25 Ústavní soud na návrh stěžovatelů vykonatelnost usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016 č. j. 33 Cdo 1607/2016-308 a rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281, odložil do rozhodnutí Ústavního soudu o podané společné ústavní stížnosti.

III.

Argumentace stěžovatelů

11. V ústavní stížnosti stěžovatelé uvedli, že porušení základních práv a svobod shledávají v nesprávném posouzení otázky neplatnosti či platnosti dohody o narovnání ze dne 9. 12. 2009 uzavřené mezi nimi a vedlejším účastníkem pro její neurčitost. Stěžovatelé nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu v napadeném rozsudku ze dne 16. 12. 2015 a tvrdí, že odvolací soud postupoval v rozporu s právními závěry a ústavními principy obsaženými v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 625/03 (N 84/37 SbNU 157). Dle jejich názoru odvolací soud ve věci postupoval s přepjatým formalismem, který

upřednostnil před autonomií vůle smluvních stran (smluvní svobodou), a postupoval tak nesprávně, nezákonně a protiústavně; jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a zasahuje do ústavně zaručených práv stěžovatelů.

12. Stěžovatelé poukázali na souvislost projednávané věci s dobrými mravy, neboť jde o práva a povinnosti mezi blízkými osobami, stěžovatelka je matkou O. P., který se zdráhá splnit svůj závazek vyplývající z Dohody o narovnání, a stěžovatele vystavuje do tíživé životní situace, neboť jsou v důchodovém věku bez zajištění vlastního bydlení.

13. Stěžovatelé tvrdili, že napadenými rozhodnutími obecných soudů byla porušena práva jim zaručená v čl. 2 odst. 3, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Uzavřením dohody o narovnání s vedlejším účastníkem nečinili nic, co by bylo zákonem výslovně zakázáno, naopak jednali čestně a v dobré víře. Poukázali na nálezh Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2007 sp. zn. I. ÚS 557/05 (N 116/46 SbNU 99) a tvrdili, že napadená soudní rozhodnutí nerespektovala *princip autonomie vůle* zaručený v čl. 2 odst. 3 Listiny; uplatnění ryze formalistického výkladu norem podústavního práva odvolacím soudem bylo rozporné též s požadavky plynoucími z nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 6. 2000 sp. zn. I. ÚS 331/98 (N 86/18 SbNU 233).

IV.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejšího účastníka

14. Dovolací soud, jako účastník řízení, se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

15. Odvolací soud, jako účastník řízení, ve vyjádření ze dne 11. 4. 2017 k ústavní stížnosti zcela odkázal na odůvodnění svého rozsudku ze dne 16. 12. 2015 č. j. 27 Co 414/2015-271, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 1. 2016 č. j. 27 Co 414/2015-281; toto vyjádření nebylo zasláno stěžovatelům ani vedlejším účastníkům řízení k replice, neboť neobsahuje žádné nové skutečnosti.

16. O. P., jako vedlejší účastník řízení, ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že se ztotožňuje s právním posouzením věci, jak bylo učiněno v rozsudku odvolacího soudu i usnesení dovolacího soudu, a tato rozhodnutí považuje za správná, nikoliv formalistická a rozporná s principy spravedlnosti. Byli to stěžovatelé, kteří se ve své podstatě vzdali bezplatného bydlení v předmětné nemovitosti s tím, že se nastěhovali do bytu v nemovitosti, ve které se hradí jeden z nejdražších nájmu v Pardubicích. Stěžovatelé v současné době bydlí v novém rodinném domku ve Vrchlabí a jezdí na dovolené do ciziny, přestože hradí nájem v Pardubicích, ačkoliv tam fakticky nebydlí. Stěžovatel ústavní stížnost považuje za nedůvodnou a navrhl, aby ji Ústavní soud zamítl v celém rozsahu.

V.

Posouzení podmínek řízení

17. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že jde o ústavní stížnost podanou včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, ve kterém byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) a vyčerpali zákonné prostředky k ochraně svého práva.

VI.**Upuštění od ústního jednání**

18. Ústavní soud neočekával od ústního jednání další objasnění věci, pročež od něj upustil dle ustanovení § 44 věty první zákona o Ústavním soudu.

VII.**Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti**

19. Podstatu ústavní stížnosti Ústavní soud shledal v tvrzení stěžovatelů, že odvolací soud interpretací dohody o narovnání ze dne 9. 12. 2009 jako neplatné pro neurčitost a tudíž rozporné s ustanovením § 37 odst. 1 obč. zák., porušil základní právo na autonomii vůle zaručené v čl. 2 odst. 3 Listiny, jemuž koresponduje čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“). Tato námitka stěžovatelů je důvodná, a proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl.

Obecné principy vztahující se k článku 2 odst. 3 Listiny, resp. čl. 2 odst. 4 Ústavy, v judikatuře Ústavního soudu

20. V nálezu ze dne 12. 5. 2004 sp. zn. I. ÚS 167/04 (N 70/33 SbNU 197) Ústavní soud vyjádřil, že podmínkou fungování právního státu je respektování autonomní sféry jednotlivce, která také požívá ochrany ze strany státu tak, že na jedné straně stát tuto ochranu proti zásahům ze strany třetích subjektů zajišťuje, jednak sám vyvíjí pouze takovou aktivitu, kterou do této sféry sám nezasahuje, resp. zasahuje pouze v případech, jež jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem, přičemž je takový zásah proporcionální (přiměřený) s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo.

21. Právo jednotlivce na autonomii vůle je jedním z projevů a institucionální garancí těchto principů. Je na státní moci, pokud usiluje o to být mocí s atributy právního státu, aby uznala autonomní projevy vůle jednotlivců a jí odpovídající jednání, jestliže takové jednání splňuje shora uvedené podmínky (především nezasahuje do práv třetích osob).

22. Autonomie vůle a svobodného individuálního jednání je na úrovni ústavní garantována článkem 2 odst. 3 Listiny. Článek 2 odst. 3 Listiny je třeba chápat ve dvojím smyslu. Ve své první dimenzi představuje strukturální princip, podle něhož lze státní moc vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře (včetně autonomních projevů volních) uplatňovat pouze v případech, kdy jednání jednotlivce porušuje výslovně formulovaný zákaz upravený zákonem.

23. Ve své druhé dimenzi pak čl. 2 odst. 3 Listiny působí jako subjektivní právo jednotlivce na to, aby veřejná moc respektovala autonomní projevy jeho osobnosti, včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno.

24. Takové pojetí čl. 2 odst. 3 Listiny vyjadřuje skutečnost, že jednatel a jeho svobodné jednání mají v materiálním právním státě vždy prioritu před státní mocí realizovanou zákonem. Pokud by jednatel neměl vůbec mít možnost dovolávat se této priority přímo, byla by taková přednost pouhou formální deklarací.

25. Svobodná sféra jednotlivce a její bezprostřední ústavní garance v podobě vymahatelného subjektivního práva jsou totiž *condiciones sine qua non* materiálního právního státu, který je vystaven na účtě k základním právům jednotlivce. Právo na respektování autonomie a svobodné sféry jednotlivce působí vlastně jako konstanta vytčená před závorkou, v níž se ocitají jednotlivá specifikovaná základní práva pozitivněprávně formulovaná v reakci na jejich masové porušování autoritativními či totalitními režimy.

26. Porušení tohoto práva se orgán státní moci dopustí i tehdy, pokud formalistickým výkladem norem podústavního práva odepře autonomnímu projevu vůle smluvních stran důsledky, které smluvní strany takovým projevem zamýšlely ve své právní sféře vyvolat.

27. Ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny ve své druhé dimenzi, v níž působí jako základní právo jednotlivce, je pak třeba aplikovat bezprostředně a přímo. V této dimenzi jde o subjektivní právo, které působí bezprostředně vůči státní moci. Orgány státní moci jsou proto při aplikaci podústavního práva současně povinny normy tohoto práva, v nichž se odráží čl. 2 odst. 3 Listiny a čl. 2 odst. 4 Ústavy jako objektivní ústavní princip, interpretovat tak, aby nezasáhly do subjektivního práva jednotlivce na autonomii vůle, jež garantuje také čl. 2 odst. 3 Listiny ve své druhé dimenzi. Jinými slovy, obecné soudy si při interpretaci shora uvedených ustanovení jednoduchého práva musejí počínat tak, aby formalistickým výkladem právních norem nezasáhly do práva jednotlivce činit vše, co mu zákon výslovně nezakazuje, a nebýt nucen činit, co zákon výslovně neukládá. To se týká i norem, jež upravují interpretaci projevů vůle jednotlivců. Formalismus spočívající toliko ve výkladu smluvního textu z něj samotného bez ohledu na vůli účastníků smluvního vztahu představuje protiústavní zásah do základních práv jednotlivce.

28. V nálezu ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 625/03 (N 84/37 SbNU 157) Ústavní soud uvedl, že interpretace smlouvy má ve srovnání s interpretací zákona řadu specifik, přičemž vůle účastníků smlouvy při vytváření smlouvy a její interpretaci hraje zásadní roli. V případě smluv (třebaže často také psaných právníky) je nutno zohlednit, že jejich autoři často nejsou schopni koherentní struktury, pregnantní terminologie ani systematického uspořádání.

29. Právní formalismus orgánů veřejné moci a jimi vznášené přehnané nároky na formulaci smlouvy nelze z ústavněprávního hlediska akceptovat, neboť evidentně zasahují do smluvní svobody občana vyplývající z principu priority občana nad státem, jak je upraven v čl. 1 Ústavy, a z principu smluvní volnosti ve smyslu čl. 2 odst. 4 Ústavy a korespondujícího ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny.

30. Poslední z uvedených úvah odpovídají také direktivy, které zákonná úprava dává soudci při výkladu smluvních ustanovení. Skutečná vůle účastníků smlouvy má prioritu nad formálním projevem této vůle.

31. Text smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků procesem hodnocení skutkových a právních otázek ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůle je vnitřním stavem jednající osoby, který není bezprostředně přístupný interpretovi právního úkonu a není interpretem tohoto právního úkonu přímo poznatelný. Vůle je proto nutno dovozovat z vnějších okolností spojených s podpisem a realizací smluvního

vztahu, zejména z okolností spojených s podpisem smlouvy a následným jednáním účastníků po podpisu smlouvy.

32. Je nemožné, v obecné rovině, přesně vyjádřit hierarchii jednotlivých interpretačních argumentů, ani specifikovat okolnosti, za nichž má mít jednotlivý argument přednost před argumentem jiným. Jinak řečeno, objektivní právo, ačkoliv upravuje základní argumenty a metody výkladu smluv a jiných právních úkonů, nejen že nepodává úplný výčet argumentů a principů, k nimž má soud při výkladu smluv přihlížet, ale nestanoví ani jednoznačnou formou vzájemné vztahy mezi jednotlivými interpretačními pravidly. Soud musí přihlížet ke vzájemným vztahům jednotlivých, v úvahu připadajících argumentů a jejich roli v konkrétním případě vyvážit s ohledem na specifika dané kauzy, a nikoliv tato kritéria aplikovat mechanicky. Takovýto přístup je zároveň přístupem moderní judikatury, která postupně nahrazuje formálně legalistický pohled na právo pohledem, kterým soudce usiluje poskytnout nejlépe vyargumentovanou odpověď na právní a skutkové otázky, které před něj strany sporu staví.

33. Porušení ústavně zaručených základních práv se tedy orgán veřejné moci dopustí i tehdy, pokud formalistickým výkladem norem podústavního práva odepře autonomnímu projevu vůle smluvních stran důsledky, které smluvní strany takovým projevem zamýšlely ve své právní sféře vyvolat.

Aplikace obecných principů na věc stěžovatelů

34. Jak bylo již výše uvedeno, za účelem řešení vlastní životní situace spočívající ve ztrátě původně vlastních bytových prostor stěžovatelé uzavřeli s vedlejším účastníkem, v návaznosti na kupní smlouvu ze dne 11. 12. 2006 „dohodu o narovnání“, kterou zjevně byla zohledněna skutečnost, že stěžovatelé předmětný rodinný dům s pozemky prodali vedlejšímu účastníku za cenu nižší než tržní, a po vystěhování z rodinného domu museli řešit uspokojení své bytové potřeby, a za tím účelem se vedlejší účastník zmíněnou dohodou prakticky zavázal doplatit za jemu převedené nemovitosti zbytek tržní ceny nemovitostí.

35. Po posouzení všech okolností případu dospěl Ústavní soud k závěru, že v daném případě odvolací soud – přílišným formalismem při interpretaci a aplikaci ustanovení občanského zákoníku o platnosti právních úkonů – odepřel autonomnímu projevu vůle smluvních stran obsažené v „dohodě o narovnání“ důsledky, které smluvní strany takovým projevem zamýšlely.

36. Závěr odvolacího soudu o neplatnosti dohody o narovnání pro neurčitost Ústavní soud považuje za nepřipustný formalismus, zcela odhlížející od skutečné vůle účastníků smluvního vztahu. Nebyl navíc respektován požadavek priority výkladu nezakládající neplatnost smlouvy před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady. Byl tak popřen princip autonomie vůle smluvních stran, povaha soukromého práva a s ním spojená společenská a hospodářská funkce smlouvy. Neplatnost smlouvy má být výjimkou, nikoliv zásadou. Není tedy ústavně konformní a je v rozporu s principem právního státu vyvěrajícím z čl. 1 Ústavy taková praxe, kdy obecné soudy preferují zcela opačnou tezi, upřednostňující výklad vedoucí k neplatnosti smlouvy před výkladem neplatnost smlouvy nezakládajícím.

37. Ve vztahu k ústavní stížnosti napadenému usnesení dovolacího soudu ze dne 30. 6. 2016 č. j. 33 Cdo 1607/2016-308 Ústavní soud neshledal žádné porušení některého z ústavně zaručených základních práv a svobod. Nicméně z důvodu právní jistoty bylo nezbytné spolu s usnesením odvolacího soudu zrušit i toto rozhodnutí.

38. Ústavní soud nevyhověl návrhu stěžovatelů na přiznání náhrady nákladů zastoupení v řízení o ústavní stížnosti, neboť z něj nebylo zřejmé, zda jejich osobní a majetkové poměry to vyžadovaly.

39. Z uvedených důvodů proto Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti zcela vyhověl, a napadené rozhodnutí odvolacího soudu pro porušení základních práv a svobod plynoucích z článku 2 odst. 3 Listiny, resp. čl. 2 odst. 4 Ústavy, a napadené rozhodnutí dovolacího soudu, podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu, zrušil.

P o u č e n í: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 11. července 2017

Vladimír Sládeček
předseda senátu Ústavního soudu